

Mis on Eesti riigi mõte?

Sandra Saul

Küsiks mõne linnu, näiteks valge toonekure käest - mis on Eesti riigi mõte? Ta vaataks seepeale mõne hetke arusaamatult ja lendaks küsijast eemale. Temal ei ole riigipiire. Pesitseb siin suvel, talvitub mujal. Talle on oluline hoopis aastaegade vahetumine, ta on vaba.

Raudlinnuga Uus-Meremaalt koju lennates tabasin end mõttelt – kas nüüd lähen päriseks tagasi Eestisse, pesa ehitama? Aga kui hakkab külm ja röske, siis ei ole mul kuskile lennata. Seda ei saa kogu aeg teha. Ma ei ole lind.

Linnulennult on riik kokkulepete kogum – paika pandud piirid, omanäoline kultuur ja eesti keele abil oleme üksteisele mõistetavad. Inimesena, looduse osana ei ole meil piire. Võime pesitseda suvel siin, talvel sooja päikese all või soeniiskes troopilises kliimas. Rännata ja mitte mõelda kodust.

Viimasel ajal on üha rohkem inimesi, kelle jaoks kodu on sümboolne, kuid füüsilise ruumina ebaoluline. Koduks võib olla ka seljakott: sinna, kuhu kott nurka asetatakse, seal ongi kodu. Selleks tundeks ei olegi palju vaja. Mõni lemmikese, mis kotist välja võtta ja enda ümber laotada. Kallis märkmik, kes alati kuulab ära kõik mured ja rõõmud. Sõbrad koduriigis näevad ränduri postitusi Facebooki seinal, *tweet*'e ja Instagrami hetki. Sel viisil ollakse "koos".

Riik võib rändurile olla rõhuv, eriti koduriik. Tulles uute kogemustega tagasi väiksesse Eestisse, plaanisin valida elukohta oma sisetunde järgi, kuid jäin ikkagi Tallinnasse, kus olin alati olnud enne reisi ja kus olid minu sõbrad. Ma ei tahtnud koduriigis tunda end neist äralõigatuna. Riik, mis on nii väike ei tohiks endale lubada sellist pealinnakesksust - alustades transpordiühendusest ja lõpetades palgatasemega väljaspool pealinna on käärid Tallinna ja maapiirkondade vahel tohutud. Samas sööb elu pealinnas ära kõik võimalused oma sisetulekut perega jagada, sest püsikulud Tallinnas elades on liiga kõrged. Säästmise eesmärgil käiakse harvem pereliikmeid külastamas ja nii kaobki füüsiline lähedus omastega, jäädakse kodukandiga võõraks.

Mõne kuuga sain aru, et ma olen kui kärbitud tiibadega norgus lind – lemmiktoidud maitstud, tuttavad paigad uuesti nähtud, sõbrad kallistatud ja kodu lõhn taas ninasõõrmeis. Aeg lahkuda? Kuid ei saanud. Siin riigis ei teeni mõne kuuga juhutöödel varandust, millega järgmised kolm kuud edasi seigelda. See riik siin ei ole vahemaandumine, et edasi minna. Siin tuleb jälle rabeleda, kiirustada ja võidelda. Koduriigis tuleb alluda, olla osa süsteemist.

Inimene peab leidma endas seda jõudu, et elus edasi minna. Looma ise vahendid enda ülalpidamiseks ja jääma sisemiselt vabaks. Riik saab olla toeks ja näidata, et hoolib ja soovib inimeste püüdlustele kaasa aidata (siia alla ei käi propaganda ja tühjad lubadused).

Meil on maaelu üheltpoolt hääbumas, ent ka tärkamas uuele, hoopis teistsugusele hingamisele. Vabaduse iha ja oskus maal hakkama saada on tasapisi pannud aluse mahetootjate võrgustikule, kelle toodang tuuakse üha tihedamini maalt linna väikeste kaubikutega ja tellimused kogutakse kokku

Facebookis loodud gruppide kaudu. Selline lähenemine, kus linlikud tehnoloogilised vahendid kasutatakse efektiivselt maalähedase eluviisi kasuks ära, on väga tänuväärised. Saab luua kaubateid, kus grupiga liitujad märgivad ära oma paiknemise, ja nõnda näeb ka väike talumeierei, millist teed pidi näiteks Pärnusse või Tallinnasse sõita.

Maaelu teine tunnustust vääriv pool on linnast maale kolivad pered, kes võtavad oma loome-, kirja- või muu distantsilt tehtava töö kaasa. Sel viisil rikastatakse omakorda väikeste naabertalude toodangu müügivõimalusi. Teisalt on peres kasvavatel lastel märksa suurem lootus kasvada tänu rahulikule ja loomulikule elukeskkonnale üles tervetena ja psühholoogiliselt tasakaalukatena. Tähtis on ka see, et mida rohkem loome/linnainimesi maale kolib, seda suuremaks muutub võrgustik. Praegu kolivad maale vaid üksikud kultuuritegelastest paarid ja neil ei ole suhelda eriti kellegagi peale vanamemmede või külajoodikute.

Eesti riik peaks tegema tihedat koostööd meie nutikate inimestega, kes ei lase oma meeli rahal ja töörügamisel tõmbistada, kuid kes ei kardaks raskusi. Inimesed maapiirkondades on just need, kes on meid aastasadu toitnud ja hoidnud. Riik kui institutsioon peab tagama, et kvaliteetne elu oleks võimalik **kõikjal** Eestis. Riigi mõte on ju kultuuri hoidmine ja oma inimeste väärtustamine.

Esitan endale pidevalt küsimuse – kui ühel päeval kolin lõplikult maale, kas saan siis hakkama? Tahan uskuda, et ei kardaks raskusi ja suudme kaasaga kahepeale ennast loometööga ära majandada. Poolenisti maal elades on meil aiast juba oma saadused tulemas ja keldris leidub hulk hoidiseid, mis meil talve aitavad säästlikult üle elada. Sisimas tunnen, et see on õige tee ja linnakesksest ühiskonnast sissejuurdunud tõkked on ületatavad. Levinud arusaama järgi ei ole maal raha, koolid kaovad ja poed on kaugel ning muidugi – kes sulle sinna külla jõuab tulla oma linna kiire elu kõrvalt. Selle arusaama murdmiseks on vaja riigi tuge, kes aitaks väärtusi ümber hinnata ja tuua inimesed oma sünnikodudesse tagasi.

Ärgata hommikul ja aknast näha kaunist päiksetõusu või udu ja kuulata vihmakrabinat. See kõik annab mulle energiat ja tasakaalu. Võrdluseks näen väikse ja väheolulisena korterit linna südames, õhtust kinokülastust või baarides tiirutamist ja arutut rahakulutamist meelelahutusele, mis ei anna mulle energiat. Minu suhtumine loodusesse muutus peale Uus-Meremaa reisi, kui seljakotimatkaajale tüüpiliselt tegin tööd farmides ja viinamarjaistandustes. Matkasin mägedes, valmistasin oma toidu farmist saadud värsketest puuviljast ja turult ostetud köögiviljast. Loodus oli kogu see aeg minu ümber, tihedalt mul kannul. Tundsin end füüsiliselt vabana. Inimesed, kellega kohtusin ühest ökofarmist teise liikudes, õpetasid mulle, et elu paremaks muutmise nimel on nad elus asju teistmoodi teinud. Mõistsin looduse väärtust ja mõtestasin enda jaoks lahti, kui hästi võib hakkama saada kui oled saanud loodusega sõbraks. Uus-Meremaa puhul vaimustas mind see, et elu võimalikkus väljaspool linnu oli sama hea ja kvaliteetne **kogu** riigis. Ei olnud seda tungi kõigil ühte kohta kokku joosta.

Nüüd olen Eestis ja püüan neid samu väärtusi koduriigis juurutada. Kõik see ei ole kergelt tulnud, aga piisavalt suure tahtega on kodu maal olemas ja koduriigis tunnen end ikka kõige paremini – rääkides oma keeles, mõistes inimesi enda ümber ja tähistades meie traditsioonilisi üritusi. Kodust välja astudes unistan sellest, et vallamajja minnes oleksin sealsete ametnike sõber ja oodatud külaline, mitte tüütu elanik, kes võibolla tahab millegi üle kurta. Millal riik jõuab sinnamaale, et väärtustada **kõiki** Eesti piirkondades elavaid inimesi võrdselt? Tallinn saab hakkama ilma pideva poputamiseteta. Riigi tasandil tuleks teha üks pikem lend üle kogu Eesti ja muuta meid eestlasi taas uhkeks oma tavaliste tööde ja oma lihtsa kodu üle. Siis on riigil mõte!

Ja mis see linnu elu lihtsam on – võtta ette üüratu pikad matkad ühelt kontinendilt teisele. Kas lind ikka on nii vaba, kui meile siin maapeal tundub? Ilmselge, et ei ole, seepärast ei tasu ka karta, et Eestist lahkunud rändurid koju ei taha naaseda. Kuid vastuvõtt peab riigi poolt olla soojem. Kõik saavad üheskoos aidata leida pesamaterjali ja hoida oma inimesi.

Sandra Saul
10.11.2014